

GOVOR I MEDIJI

Govorom ljudi izražavaju svoje misli, emocije i htijenja. Izražavaju se riječima i rečenicama, ali i emocionalnim tonom govora. U komunikaciji govor postaje i sredstvo izražavanja i djelovanja. Dječji se jezik razvija zahvaljujući genima, sposobnostima mišljenja, želji za komunikacijom, poticajima okoline. Prve tri godine života najintenzivnije su za jezično-govorni razvoj djeteta. U intelektualno poticajnoj i emocionalno zdravoj sredini dijete će uspješno razvijati svoje potencijale.

Međutim, teško je izbjeći mobitele, televizore i tablete u svakodnevnom životu djeteta. Uporaba tih medija je čak sve intenzivnija, odnosno, djeca provode sve više vremena pred televizijskim aparatima i računalima. Utjecaji medija i medijskih poruka su dalekosežni i ne moraju biti vidljivi odmah. Štetan utjecaj medija može se vidjeti nakon duljeg vremena i stoga je važno da roditelj stalno prati dijete na putu medijskog opismenjanja .

Djeca su najosjetljiviji korisnici medija. Posebno djeca predškolske dobi, čije se kritičko mišljenje i sposobnost logičkog zaključivanja još razvijaju te su zbog toga više podložna negativnom utjecaju medija. Također, na dječji mozak jarke slike, bljeskovi i brze izmjene slika djeluju poput hipnoze, i dok gleda televizor dijete ne koristi dovoljno aktivno svoj mozak. Brze izmjene slika, sadržaja i informacija utječu i na razvoj pažnje kod djeteta, pa poslije dijete ima problema sa zadržavanjem pažnje kada mu se prezentiraju spori sadržaji kao što su knjige, bilježnice i radni listići. Nema potrebu ni komunicirati jer televizor je jednostrani medij, nema dvostrane komunikacije, pa djetetov govorno jezični razvoj stagnira. Duža i česta izloženost navedenim uređajima loše utječe na razvoj govora i jezika, te dovodi do sve većeg broja govorno nekompetentne djece, tj. sve većeg broja djece s teškoćama govora i jezika. Nedostatak govorne kompetencije kod djece može rezultirati nesigurnošću, nepoželjnim oblicima ponašanja kao što je agresivnost te neuspjehom. Unatoč svemu tome djeca uz medije provode sve više sati, najviše uz televizor, video-igre i internet. Moderne generacije provode puno više vremena uz medije nego u interakciji s roditeljima i drugom djecom. Kad uzmemo u obzir činjenicu da se jezik i govor najbolje razvijaju kroz razgovore i socijalnu interakciju, nije iznenađujuće da sve više djece treba pomoć logopeda kroz predškolski period tj. u fazi usvajanja govora i jezika, ali i školski period odnosno u fazi opismenjanja.

Mediji ipak igraju i važnu ulogu u poticanju jezično-govornog razvoja djece. Kvalitetni crtani filmovi, televizijske emisije, videoigre mogu prenositi znanja i pozitivno djelovati na razvoj dječje komunikacijske kompetencije. Kvalitetan televizijski program potiče dječju radoznalost, poučava, otkriva djetetu nove svjetove i ideje, bogati njegov rječnik, motivira ga na pažljivo slušanje. Televizijske emisije nerijetko su veoma korisne. Nakon odgledane emisije roditelj treba razgovarati s djetetom o tome što je vidjelo, o likovima (jesu li sretni ili tužni, što će im se eventualno dogoditi), odglumiti neke scene, izmisliti drugačiji kraj. Gledanjem crtanih ili dokumentarnih filmova, komedija ili kakva drugog filmskog žanra, dijete ima prigodu usvajati znanja o drugim kulturama, poistovjetiti se s televizijskim likovima, suosjećati s njima, bogatiti rječnik i stjecati temeljno znanje stranih jezika. Videoigre također mogu pozitivno djelovati na razvoj dječje logike i motorike, kad se traži npr. rješavanje problemskog zadatka.

Odrasli trebaju biti dječji sugovornici i suigrači, pitači, slušatelji, poticatelji dječjih jezičnih mogućnosti, trebaju djecu motivirati da razmišljaju i razgovaraju o različitim temama, da postavljaju pitanja i pronalaze odgovore. Važno je igrati se s djecom, jer kroz igru predškolsko dijete najprirodnije spoznaje svijet. Igra motivira izražavanje misli i osjećaja, razvija jezične sposobnosti, stvara svijest o mogućnostima jezika (dijete shvaća npr. da jezikom može izraziti svoje mišljenje, razumjeti drugoga, suosjećati s drugima). Igra pruža zadovoljstvo, omogućuje komunikaciju i socijalizaciju, tj. interakciju s odraslima i vršnjacima.

Također ne treba biti ravnodušan i ne brinuti o tome koliko dijete provodi vremena uz medije, kakve medije i kako oni utječu na njega. Roditelj brine o tome što dijete gleda, s kojim likovima, vrijednostima i kvalitetama se druži u virtualnom svijetu, kome poklanja pažnju jer medijska funkcija obrazovanja i zabavljanja lako prijeđe u besciljno lutanje medijskim sferama.

Roditelji može maknuti dijete od TV-a, videoigrica i interneta te ga uputiti na druge oblike zabave i informiranja: večer uz medije zamijeniti večerima uz knjigu u kojima će i roditelji i djeca uživati u knjigama koje su zajednički odabrali u knjižnici, razgovarati o pročitanome, slikati, pjevati i plesati, izrađivati nešto od raznih materijala, kuhati, više boraviti u prirodi, sjedilački način života zamijeniti sportskim aktivnostima, igrati društvene igre, posjećivati muzeje, kazalište, kino, razgovarati o proživljenom danu, voditi djecu na kreativne radionice.

Djeca mlađa od 3 godine uopće ne bi trebala provoditi vrijeme pred ekranima jer prizori s ekrana izazivaju samo zbrku dojmova i osjećaja. S većom djecom je potrebno je intenzivno razgovarati o dojmovima nakon nečeg što su gledala na TV-u ili su igrala videoigricu, roditelji trebaju sudjelovati u izboru medijskih sadržaja za djecu (kao što sudjeluju u izboru hrane, odjeće, knjiga). TV treba uključiti kada se prikazuje neki zanimljiv program, a ne da bude stalni zvučni i slikovni ukras u pozadini i izbjegavati TV ujutro, pred spavanje i tijekom obroka te ne uvoditi TV u dječje sobe. Ako niste sigurni kako upotpuniti slobodno vrijeme djece ili obaviti nešto dok ste s djetetom, uvijek mu možete pružiti knjigu/slikovnicu/enciklopediju i otvoriti mu prozor u novi svijet.

Pripremila Anja Zorko, prof.logoped